

ADEZIUNEA POPULAȚIEI BANATULUI LA DEZIDERATUL NAȚIONAL DE APĂRARE A FRONTIEREI DE VEST A ROMÂNIEI ÎN ANII 1939—1940. DOCUMENTE ȘI DATE NOI

VASILE T. CIUBÂNCAN

România ca țară sud-est europeană se găsea în perioada interbelică în fața expansiunii Germaniei hitleriste. Astfel ea urmărea cu o îngrijorare crescândă recrudescența puterilor de stat fasciste și revizioniste, care au determinat un curs tot mai periculos al evenimentelor internaționale, mai ales dintre anii 1938—1940.

Din noua situație ce s-a creat în Europa, factorii politici și militari de decizie din România, în mod treptat, au reușit să desprindă faptul că există un pericol real și grav al unei agresiuni militare la adresa securității țării noastre din partea Germaniei hitleriste. Acest pericol se mai conjuga cu revizionismul horthyst într-o ascensiune crescândă.

Una dintre interpretările realiste ale acestui curs grav al evenimentelor internaționale a fost dată în Camera deputaților la data de 17 decembrie 1934 de către primul ministru de atunci al României, Gheorghe Tătăreșcu, care a declarat : „Dacă cel puțin pînă azi, cel puțin în aparență echilibrul armatelor în Europa, ne dădea răgazul unei amînări pe plan militar, astăzi cînd hipertrofia militară a Germaniei a rupt o dată, o dată mai mult acest echilibru, sîntem datori să punem în sfîrșit armata pe primul plan al preocupărilor noastre“¹.

O altă concluzie de ordin practic a factorilor de decizie a fost aceea, a trecerii la elaborarea unui plan de înzestrare a armatei, eșalonat pe o perioadă de 10 ani. În el a fost stabilită necesitatea realizării sarcinilor de înzestrare privind urgența I-a, respectiv a Frontului de vest al Țării. Acest plan a fost dezbătut și aprobat de Consiliul Superior al Apărării în ședința din 27 aprilie 1935, ținută sub președinția șefului statului, Carol al II-lea².

Planul aprobat cuprindea, în principal, necesitățile întregii armate, respectiv a tuturor armelor, iar efortul financiar ce îl solicita pentru a fi realizat se ridica la suma de 28 971 957 907 lei³.

A treia concluzie a fost de ordin material-financiar, menită să asigure finanțarea nevoilor de apărare, respectiv a planului adoptat. O măsură imediată a fost hotărîrea luată în luna noiembrie 1934 pentru lansarea unui împrumut de stat național în sumă de 2 miliarde lei în vederea înzestrării armatei⁴.

Împrumutul lansat a avut un ecou larg în mase și un efect imediat. Astfel el s-a realizat într-o perioadă foarte scurtă de timp și a fost pus în întregime la dispoziția armatei. Prin legea bugetară din 1 aprilie 1935 s-a creat, pentru prima dată, „Frontul Apărării Naționale“ alimentat cu venituri speciale, respectiv cu cele 2 miliarde lei din împrumutul de stat și

apoi din anul 1935 prin destinații bugetare directe la fondul apărării naționale cu sume de 2 pînă la 3 miliarde lei anual.

În anul 1935 și mai ales în 1936 Partidul Comunist Român a făcut la rîndul său o analiză profundă și multilaterală a situației internaționale și interne a României. Pe baza ei a formulat concluzia justă și realistă după care... „*Independența poporului român este amenințată de statele din blocul fascist central european, zis revizionist, format sub hegemonia imperialismului german*“ (s.n.)⁵.

... „*România poate deveni numai obiect de reîmpărțire nouă imperia-listă a Europei iar nu subiect*“ (s.n.)⁶ — se concluziona în rezoluția plenarei a V-a lărgite a C.C. al P.C.R. din august 1936.

Partidul nostru, desprinzînd concluzia după care pericolul cel mai grav pentru ființa țării și a poporului român îl reprezenta fascismul internațional, în frunte cu cel hitlerist, atrăgea atenția factorilor politici și punea în gardă întregul popor de consecințele grave pentru integritatea națională ce-l prezenta acesta.

„Triumful imperialismului german ar duce la triumful fascismului ungar și bulgar, ... la dezmembrarea României în folosul țărilor vecine fasciste“⁷ — se aprecia în același document de partid.

În scopul apărării țării și al preîntîmpinării agresiunii fasciste din afară, al împiedicării ascensiunii fascismului din interior, partidul nostru a propus o linie politică generală de unire a tuturor forțelor democratice, antifasciste, antinaziste, într-un larg front popular de luptă, care să cuprindă întregul popor român, precum și forțele democratice progresiste ale naționalităților conlocuitoare din țara noastră.

Apreciind rolul crescînd pe care armata română trebuia să-l aibă în înclăștarea cu dușmanul de moarte, fascismul hitleristo-horthyst, partidul nostru a acordat o atenție majoră acestei probleme. Odată cu intensificarea activității în rîndurile armatei, s-a preocupat și a făcut propuneri pentru îmbunătățirea situației materiale, morale și spirituale a trupei în primul rînd, pentru democratizarea armatei, acestea conjugate cu măsurile ferme de înzestrare a armatei și de apărare națională.

Tălmăcind simbolic spiritul maselor largi populare, voința lor nestrămutată de luptă și de sacrificiu suprem, pentru apărarea pămîntului strămoșesc, exprimate sub lozinca populară, tradițională perioadei, îndeosebi la sate „Nici o Brazdă“, partidul nostru a dat acesteia o interpretare militantă, revoluționară, antifascistă. A formulat chemarea după care în cazul atacării României de către Germania hitleristă cu ajutorul Ungariei horthyste, ... „comuniștii vor considera necesară apărarea fiecărei palme de pămînt a țării noastre pentru ferirea poporului român ... de subjugare de către fascismul german“⁸.

O astfel de linie politică corespunzătoare intereselor supreme ale patriei, venea în întîmpinarea năzuințelor maselor largi populare care doureau în mod arzător să fie depășite toate barierele ce frînau succesul luptei. În felul ei a rămas una dintre alternativele cele mai reale și juste din perioada interbelică și cuprindea în ea toate forțele pe care le avea și era în stare să le dea României în scopul salvării integrității sale naționale.

Activitatea desfășurată de către Partidul Comunist Român pentru aplicarea în viață a liniei sale politice, a avut un larg ecou și rezonanță în sînul clasei muncitoare, al maselor largi populare, în rîndurile unor grupări, cercuri politice, ale unor personalități democratice, oameni de știință

și cultură cu poziții antinaziste și antirevizioniste, a contribuit la procesul de radicalizare, de creștere a conștiinței național patriotice cu latura ei revoluționară, antifascistă, antiimperialistă în sinul maselor largi populare, a exercitat o influență pozitivă și asupra orientării politice juste a unor mase largi de oameni ai muncii și alți cetățeni aparținând naționalităților conlocuitoare din țara noastră pe linia atragerii lor în lupta națională și antifascistă. O contribuție de seamă a adus-o pe această linie M.A.D.O.Sz-ul precum și un șir de militanți revoluționari și antifasciști din rîndurile naționalităților conlocuitoare, care s-au situat pe pozițiile luptei comune împotriva dușmanului comun fascismul.

Iată esența contribuției Partidului Comunist Român la definirea liniei politice de apărare națională a României în acea perioadă și la unele din realizările obținute pe acest tărîm.

Pe baza lărgirii orizontului politic și strategic militar în rîndurile cercurilor politice oficiale românești și ale factorilor militari de decizie s-a conturat treptat și varianta organizării la frontiera de vest a țării a unui amplu sistem de fortificații militare moderne prin care să se dea o nouă putere de forță dispozitivului nostru defensiv activ de apărare. În acest sens a reținut atenția propunerea — pentru prima dată făcută în acel cadru — în ședința camerei deputaților din 15 XI 1936 și anume că între prioritățile de apărare, . . . „În primul rînd trebuie să întărească și fortifice granițele de la vestul țării”⁹. Ca urmare din anul 1937 a început efectuarea unor ample lucrări de fortificații militare la granița de vest a țării, care au continuat cu toată intensitatea pînă la Dictatul de la Viena.

În anii 1938—1939 situația politică în Europa s-a agravat extrem de mult și, din păcate, în defavoarea securității României. S-a produs anexarea Austriei prin forță de către Germania hitleristă, cu direcția strategică a expansiunii înspre sud-estul Europei. În anul 1939 trupele lui Hitler au ocupat Cehoslovacia, săvîrșind un act de cotofire a unui stat independent. Popoarele Europei, libertatea lor erau amenințate direct de un pericol iminent, Germania fascistă. Aceasta amenința deopotrivă independența și integritatea României.

„În fața acestui pericol — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — partidul nostru s-a ridicat cu fermitate, și-a făcut auzit glasul condamnînd agresiunea hitleristă, chemînd masele populare la luptă pentru a se opune invadatorului, pentru apărarea patriei”¹⁰.

La rîndul lor, factorii militari de decizie, începînd din toamna anului 1937, au elaborat, sub forma unei schițe, o nouă variantă de plan, care apoi în anul 1938, în urma evenimentelor externe, s-a finalizat prin întocmirea unui nou plan de apărare națională, de înzestrare a armatei, conceput pe o nouă perioadă de 10 ani, și care a fost corelat într-o concordanță mai deplină cu nevoile de apărare națională, în funcție de modificările raportului de forțe produse pe plan internațional. Acest al doilea plan a fost aprobat la data de 14 octombrie 1938 de către guvern și apoi sancționat de către șeful statului în luna noiembrie a aceluiași an. Nevoile financiare necesare realizării acestui plan, calculate, — s-au ridicat la valoarea de 70 376 000 000 lei¹¹, așadar o creștere față de primul plan de 2,42 ori.

Realizarea planului era eșalonată pe trei urgențe, între care pentru urgența I-a, care, în esență, reprezenta frontul de vest al țării, se prevedea suma de 40 916 000 000¹², respectiv, 58,13 la sută din totalul cheltuielilor. Aceasta atestă orientarea fermă după care satisfacerea nevoilor frontului de vest rămînea în continuare prioritară.

Din aceste date putem desprinde concluzia marelui efort material-financiar pe care trebuia să-l suporte țara și întregul popor român pentru apărarea lor. Dacă luăm în considerare faptul că din prevederile primului plan în valoare de aproape 29 miliarde lei s-a putut finanța pînă în luna februarie 1938 numai suma de 10 108 095 025 lei respectiv 34 la sută¹³, concluzia se impune de la sine.

După aprobarea planului, evenimentele externe s-au agravat, culminînd prin declanșarea celui de al doilea război mondial de către Germania hitleristă, prin atacarea Poloniei la 1 septembrie 1939.

Prin urmare deși el era eșalonat, ca realizare, pe o perioadă de 10 ani, situația gravă creată impunea accelerarea realizării planului de apărare într-un ritm alert. Astfel, comenzile, respectiv angajamentele financiare trebuiau mult devansate față de termenele prevăzute în plan, iar plățile trebuiau operate cu maximum de operativitate în vederea obținerii a tot ceea ce se putea obține de la furnizori, care, în majoritatea lor erau din străinătate. Acestea au făcut ca situația economică și financiară a țării să devină și mai acută și mai grea.

Pentru a se putea face față noii situații, s-a apelat din nou la sprijinul și efortul poporului român, care și de această dată a înțeles comandamentul major al patriei și a făcut dovada unei înalte îndatoriri patriotice.

La începutul anului 1939 guvernul condus de Armand Călinescu a luat inițiativa de a se lansa un apel către națiune pentru a face noi sacrificii în scopul înzestrării armatei și fortificării granițelor țării. De această dată s-a cerut ca sprijinul dat să fie sub forma unor donații benevole personale de către fiecare cetățean conștient. Apelul lansat a avut un puternic ecou în sinul întregului popor, în rindurile tuturor claselor și categoriilor sociale, precum și în rindul unor mase largi de cetățeni români aparținînd naționalităților conlocuitoare din țara noastră. *Înțelegerea și răspunsul care s-a dat la apel, desfășurarea acțiunilor la un nivel apropiat de un consens național evidențiau faptul că înzestrarea armatei și apărarea frontierelor patriei reprezentau în conștiința poporului român dezideratul superior al momentului (s.n.).*

Acțiunea s-a materializat printr-un șir de inițiative extrem de variate în conținut și formă. Salariații, în ansamblul lor, au oferit salariul pe una zi sau pe mai multe zile. Au fost organizate colecte, s-au făcut donații personale de către sute de mii de locuitori de toate categoriile și vîrstele, au fost organizate serbări și spectacole și alte manifestări, iar sumele rezultate din toate acestea au fost vărsate la fondul de apărare națională.

S-a produs, astfel, o adevărată mișcare națională de masă care a cuprins în ea un considerabil efort, o contribuție financiară și odată cu aceasta afirmarea și exprimarea deschisă în nenumărate forme și cazuri a unor sentimente de patriotism fierbinte, de dragoste față de țară, de hotărrele ei. Arăta voința maselor în primul rînd de a se face eforturi maxime materiale în acel scop și oferirea în caz de nevoie a sacrificiului suprem al poporului pentru apărarea integrității naționale a patriei iubite România*. Exemplele pe care le-a dat în aceste împrejurări populația Banatului, alături de întregul popor, rămîn memorabile.

* Vezi și studiul Contribuții transilvănene la dezideratul național de apărare a graniței de vest a țării în perioada interbelică, de V. T. Ciubăncan, Acta Musei Napocensis, vol. XVII, Cluj-Napoca, 1980, p. 339—357.

După declanșarea celui de-al doilea război mondial, România a adoptat cunoscuta sa poziție justă de neutralitate. Ea a rămas însă conștientă de necesitatea continuării măsurilor pentru asigurarea securității sale prin eforturi maxime proprii, mai ales când în mod treptat, își pierduse un număr însemnat de aliați și alianțe, iar perspectivele de a le păstra pe cele rămase deveneau tot mai incerte și inoperante. S-a trecut la elaborarea unui al treilea plan de înzestrare a armatei.

Pentru a se accelera la maximum ritmul realizărilor pe acest tărîm al apărării mai ales după asasinarea lui Armand Călinescu de către „Garda de fier“, a fost lansat un nou împrumut de stat național pentru înzestrarea armatei, respectiv la începutul lunii noiembrie 1939, pe o perioadă de 3—5 ani ¹⁴. Statul se angaja să plătească o dobîndă de 4½ la sută anual pentru sumele ce se vor subscrie.

Și acest împrumut s-a bucurat de o adeziune aproape fără precedent, în rîndurile întregului popor. Într-o perioadă scurtă de numai 2—3 luni de zile populația țării a scris miliarde de lei la fondul de înzestrare a armatei.

Pe baza eforturilor întregului popor român fără deosebire de clase sociale și de naționalitate, factorii de decizie ai statului român au putut mări valoarea angajamentelor financiare pentru armată mult peste prevederile celui de al doilea plan aprobat. Astfel pînă la data de 4 iulie 1940, cu mai puțin de o lună înaintea Dictatului de la Viena, valoarea angajamentelor financiare au atins suma de 90.775.478.236 lei, iar valoarea plăților s-a ridicat la 42.083.754.776 lei ¹⁵.

Iată dimensiunile efortului material financiar pe care l-a putut da poporul român conștient de sine, de cauza sfîntă a apărării patriei. Față de primul plan de apărare 1935—1938 s-a făcut o angajare suplimentară de 61.803.520.329 lei respectiv de 2,3 ori și o creștere a valorii plăților față de realizările de la 1 februarie 1938, de 31.975.659.751 lei respectiv de 4,16 ori, într-o perioadă de numai 2 ani și 4 luni.

În esență se poate conchide, fără a se absolutiza, că valoarea prevederilor din plan pentru nevoile urgenței I, respectiv ale frontului de vest al țării, global, au fost acoperite și finanțate.

În acest cadru general al perioadei, al unui context internațional dintre cele mai grave, să analizăm în continuare adeziunea și contribuția populației Banatului formată din români, germani, maghiari, sîrbi, evrei și de alte naționalități, la dezideratul național al apărării frontierei de vest a României.

Documentele și unele date mai recent investigate vin să ateste această adeziune plină de dăruire, patriotism fierbinte, de o mare rezonanță politică internă și în același timp, o experiență politică de lungă perspectivă istorică.

Este deosebit de plăcută constatarea faptului că în acele împrejurări, clasa muncitoare din România și în același consens, muncitorimea din Banat fără deosebire de naționalitate a fost prezentă la datorie față de țară, cu devotamentul și spiritul ei patriotic și antifascist, aducînd o meritorie contribuție materială și moral-politică la această cauză nobilă.

„Personalul Atelierelor Principale C.F.R. Timișoara — așa după cum ei declară într-o scrisoare adresată primului ministru Armand Călinescu . . ., cu gîndul veșnic la apărarea granițelor țării, își îndeplinește

cu entuziasm datorită ce incumbă fiecărui român în ceasul de față“ și au oferit pentru fondul de înzestrare a armatei, „din modestele lor resurse suma de 20.000 lei“¹⁶. Aceasta însoțită de angajamentul lor ferm că vor... „fi oricând gata pentru apărarea pământului strămoșesc“¹⁷.

Muncitorii mineri de la Anina, Doman, Secul și Ocna de Fier în consens cu hotărârea principială a Congresului Breslelor, de la 1 mai 1939 au subscris salariul pe o zi 347.708 lei pentru înzestrarea armatei¹⁸.

În același sens și scop muncitorii și ceilalți angajați ai fabricii de mănuși „Westend“ împreună cu direcțiunea... „au hotărât cu unanim entuziasm să ofere pentru fondul de înzestrare a armatei... suma de lei 22.134¹⁹ declarând că sînt gata să dea țării... oricând nu numai tributul bănesc dar și suprema jertfă a vieții lor“²⁰.

Muncitorii metalurgiști și electricieni de la uzinele Titan-Nădrag, Oțelul Roșu au donat salariul pe o zi în sumă de 164.432 lei, iar în telegrama adresată cu acel prilej către primul ministru arătau... „Pe lângă modesta noastră contribuție la întărirea granițelor țării noastre, Vă asigurăm de devotamentul nostru neclintit întru apărarea scumpei noastre patrii ori și cînd aceasta ne o va cere împrejurările“²¹.

Poziția clasei muncitoare s-a înscris în opțiunile liniei politice antifasciste, antiimperialiste a Partidului Comunist Român din aceea perioadă, exprimată pregnant și prin marile demonstrații cu astfel de caracter la 1 Mai 1939 desfășurate în București și alte centre mari ale țării. „Toate acestea — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — au exprimat combativitatea revoluționară a clasei muncitoare, hotărârea oamenilor muncii, a forțelor democratice, antifasciste de a lupta pentru cauza libertății și democrației, a independenței și integrității României“²². Iată sensul politic al participării clasei muncitoare la dezideratul apărării naționale.

Într-o atmosferă plină de dăruire patriotică și de afecțiune sufletească a luat parte țărănimea din Banat, ca dealtfel din întreaga țară, la nobila cauză națională.

Din localitatea Sasca Montană s-a trimis o scrisoare adresată primului ministru Armand Călinescu la data de 20 iulie 1939, și în numele locuitorilor ei se spunea: „Locuitorii unei mici comune de munte, mînați de același entuziasm românesc ca și întreaga țară, Vă roagă să binevoiți a primi modesta lor sumă de 9 184 lei pentru înzestrarea scumpei noastre oștiri. Această sumă a fost colectată cu ocazia unei petreceri cîmpenești unde alături de toți românii și populația minoritară germană (de naționalitate germană n.n.) care formează aproape un sfert al comunei, a contribuit într-o spontană însuflețire fiecare după puterile sale, cu bani în acest scop. Acest mic obol pentru modesta comună Sasca Montană din județul Caraș, față de dragostea cu care a fost dat, este chezașia că toți sîntem gata a ne da cu aceeaș dragoste și viața pentru granițele scumpei noastre patrii“²³.

Primăria comunei Sîndrei raporta guvernului depunerea la bancă a sumei de 104.620 lei contribuția populației comunei pentru înzestrarea armatei, însoțită de asigurarea... „că locuitorii acestei comune vor fi gata în caz de nevoie la orice sacrificiu pentru apărarea hotarelor noastre sfinte“²⁴.

Locuitorii comunei Fizeș raportau primului ministru, Armand Călinescu, că au dăruit... „mica lor contribuție materială în sumă de 2 000 lei

pentru înzestrarea scumpei noastre armate în rîndurile căreia jurăm — o spuneau ei — de a fi primii pentru a păstra neștirbit patrimoniul României zămislit de atîtea jertfe de sînge a neamului românesc“²⁵.

Primăria comunei Comloșul Mare transmite primului ministru știrea că această... „comună de graniță în semn de strînsă solidaritate la opera guvernului și cu satisfacția elementarului sentiment de datorie ce animă ȧara întregă au subscris 1.562.000 pentru înarmarea țării și consolidarea granițelor noastre firești“²⁶.

Au mai raportat primăriile și preturile donații și subscripții de la locuitorii din plasa Jimbolia în sumă de 838.500 lei²⁷, din plasa și orașul Caransebeș 5.527.000 lei²⁸, din plasa Bocșa Montană 580.000 lei²⁹, plasa Ciacova 656.521 lei, din plasa Sinnicolaul Mare 1.266.000 lei, plasa Deta 810.155 lei³⁰, plasa Buziaș 3.623.550 lei³¹.

Exemple similare ar mai putea fi în continuare citate, dar cele prezentate sînt edificatoare și caracterizează în mod relevant starea de spirit a țărănimii și a celorlalți oameni de la sate precum și a conștienței datoriei față de patrie.

Intellectualitatea din Banat s-a prezentat la înălțimea chemării și a vremurilor de atunci, în primul rînd cadrele didactice din învățămîntul de toate gradele, printr-o însemnată contribuție material-financiară, și-au dovedit patriotismul fierbinte. Împreună cu ei s-au antrenat în acțiune și alte categorii de oameni ai muncii din instituțiile de învățămînt, elevi, precum și mase însemnate de cetățeni din localitățile în care își desfășurau activitatea.

Cadrele didactice din învățămîntul primar din județul Timiș au donat suma de 100.000 lei reprezentînd salariul lor pe o zi³². Corpul profesoral și personalul angajat de la Școala Politehnică Timișoara au donat 29.040 lei reprezentînd salariul lor pe o zi³³. „Asociația învățătorilor din județul Severin devotată ȧării — și înțelegînd glasul vremurilor oferă pentru înzestrarea armatei salariul învățătorilor pe o zi în sumă de 57.615 lei“³⁴ — se arată în telegrama adresată cu acel prilej primului ministru Armand Călinescu.

În același consens, învățătorii din județul Caraș raportau primului ministru, donarea sumei de 36.172 lei reprezentînd salariul pe o zi împreună cu angajamentul ferm... „că vor fi cea mai desăvîrșită și tare stîncă de granit în fața dușmanilor pentru apărarea patriei. Primiți jertfa lor, — precizau în telegramă — ca o premergere și asigurare a jertfei vieții lor, pe altarul Patriei, cînd vor fi chemați la apărarea ei“³⁵.

Personalul didactic și administrativ al gimnaziului mixt de băieți din Sinnicolaul Mare și declarau cu multă dragoste și nespuse credință că sînt fericiți că pot să-și dea salariul pe o zi în sumă de 2.141 lei, iar elevii cu tot elanul și sufletul lor s-au atașat acțiunii cu suma de 530 lei. „Noi — spuneau în telegrama trimisă primului ministru — care sîntem la granița de vest a țării la numai 8 km de graniță știm ce liniște sufletească a adus mîndra și viteaza noastră armată, în primăvară, (martie 1939 n.n.) cînd a fost chemată la datorie și cînd s-a prezentat cu tot echipamentul său și cu toate armele noi. De aceea ne-am atașat cu însuflețire țării, cu tot elanul și devotamentul sufletului nostru, la această acțiune de întărire și păzire a integrității hotarelor țării noastre“³⁶.

Rămîne emoționantă și astăzi după 41 de ani, relatarea gestului plin de patriotism al micilor străjeri români de la Școala primară de stat din Lovrin. Fii de muncitori agricoli, argați din localitate, neavînd bani nici ei nici părinții lor, la îndemnul comandantului Constantin Mariescu, au strîns plante medicinale de pe cîmp și vînzîndu-le pe unde au putut și cum au putut, au obținut modesta lor sumă de 360 lei.

„Am strîns poate o sumă mică de la 25 copilași săraci români — se arăta în scrisoarea lor — dar este dată din suflet și credem că se vor putea repara cîteva arme care să ne fie date în mînă în caz de nevoie, a ne apăra cu drag, „Patrimoniul nostru Național“³⁷.

Iată o expresie a unei conștiințe ce s-a format și dezvoltat în aceea perioadă sub influența pozitivă exercitată de actul făuririi statului național unitar român de la 1 decembrie 1918.

În anul 1940 cadrele didactice din Banat împreună cu cele din județele vecine Arad și Hunedoara au mai subscris salariul pe o lună pentru înzestrarea armatei în valoare de 15.684.686 lei³⁸. Aceasta în acțiunea de subscripții la împrumutul de stat lansat în noiembrie 1939.

O parte din cadrele didactice din Banat în anii 1939—1940 au răspuns cu aceeași exemplară conștiință la concentrările militare pe zonă unde covârșitoarea lor majoritate au fost în calitate de ofițeri și subofițeri de rezervă, iar cadrele rămase la posturi au depus o activitate stăruitoare și grea la catedră pentru a fi suplinită absența din activitatea didactică din motive excepționale, a sutelor de colegi.

Alte categorii sociale între care funcționarii de stat și particulari au luat parte efectiv cu multă însuflețire la această operă de interes național. În acțiunea din anul 1939 funcționarii de stat și particulari în ansamblu au donat salariul pe o zi, iar în anul 1940 au subscris salariul pe o lună la împrumutul de înzestrare a armatei. Au fost prezenți pe liste de subscripții proprii, dar în cea mai mare parte pe listele comune de subscripții și donații ale instituțiilor, întreprinderilor și localităților unde își desfășurau activitatea. Ei au mai adus o valoroasă contribuție, alături de alți factori, la activitatea de organizare și de popularizare a acestei acțiuni în rîndul maselor.

Este semnificativă pentru starea de spirit ce a caracterizat și această parte a populației Banatului, telegrama din 27 mai 1939 a funcționarilor aparținînd municipiului Timișoara adresată primului ministru în care se arăta : „Spiritul de jertfă și însuflețire manifestată în lung și latul țării pentru opera de înzestrare a glorioasei noastre armate, au o importanță deosebită în acest oraș de frontieră a țării . . . unde seninele zile de libertate de azi sînt atît de strîns legate de această armată, dîndu-ne seama de adîncul înțeles al acestui îndemn, funcționarii municipiului Timișoara, de la Primar și pînă la cel din urmă, fiecare după puterile sale ne grăbim să aducem și noi modestul nostru obol pentru înzestrarea cu un ceas mai devreme a mîndrei noastre oștiri în sumă totală de 70.071 lei“³⁹.

Au mai răspuns chemării și industriașii, comercianții, liber profesioniștii, membri ai camerei de comerț și industrie, împreună cu o parte din personalul din întreprinderile și unitățile respective din Timișoara, printr-o donație de 1.010.334 lei⁴⁰, raportată la data de 12 iulie 1939.

Din partea comunității de avere a fostului regiment confinier român bănățean Nr. 13 din Caransebeș s-a răspuns cu o donație de 63.125 lei⁴¹.

Personalul aparținător Clerului Episcopiei Unite a Lugojului a răspuns cu o donație de 25.578 lei⁴².

Un loc important și o semnificație politică nu numai pentru regiune și mai mult chiar decât cea internă, s-a conferit acțiunii de înzestrare a armatei și de apărare a granițelor, poziția și atitudinea conștientă de participare amplă la opera de interes național, a unor mase largi de cetățeni români aparținând naționalităților conlocuitoare din Banat, care au înțeles pericolul ce ne amenința deopotrivă.

Sub influența pozitivă a tuturor factorilor politici angajați în aceea mare acțiune, a activității Partidului Comunist Român, a M.A.D.O.Sz-ului, a unor militanți din rândurile lor pe tărîmul luptei revoluționare, antifasciste și patriotice, s-a realizat o largă adeziune a acestor mase de cetățeni cu o însemnată contribuție materială financiară și exprimarea deschisă a nenumăratelor adeziuni politice de unitate de luptă la apărarea statului național român, a independenței și integrității patriei.

Această populație a fost prezentă în cadrul subscripțiilor pe listele diferitelor colective de muncă, precum și din localitățile cu populație mixtă din cuprinsul regiunii alături de populația românească. O dată cu acestea au existat și numeroase exemple nominale și distincte de liste de subscripții și donații făcute de către populația de altă naționalitate decât cea română.

Iată câteva exemple : scrisoarea de la primăria localității Freidorf, adresată în numele locuitorilor ei către primul ministru Armand Călinescu în care se arată : „În dorința de a răspunde înaltului apel ce Domnia Voastră ați adresat poporului român și pentru a putea dovedi că comuna minoritară Freidorf (cu o populație în majoritate de naționalitate germană n.n.) a înțeles înalta dorință a Excelenței Voastre, a donat suma de lei 68.750 —, pentru înzestrarea armatei și întărirea granițelor.

Totodată vă asigurăm că și în viitor ne vom cunoaște datoria noastră și vă vom urma ca cetățeni buni și loiali. Freidorf la 13 septembrie 1939“⁴³.

Merită a fi subliniată odată cu gestul în sine și datarea lui deoarece adeziunea populației localității respective la dezideratul național al apărării granițelor României s-a exprimat la 13 zile după ce Germania hitleristă declanșase cel de al doilea război mondial.

Localitatea Fratelia cu o populație mixtă în majoritate de naționalitate germană și de alte naționalități a scris la împrumutul pentru înzestrarea armatei din noiembrie 1939 suma de 513.000 lei⁴⁴.

„Notariatul din Otelec și Sînmartinul Maghiar, ambele comune minoritare (cu naționalități conlocuitoare n.n.) de la granița de vest a țării — se arăta într-o telegramă trimisă primului ministru — au contribuit cu obolul lor modest suma de lei 81.740 și 6.005 lei, sumă ce reprezintă contribuția benevolă pentru înzestrarea armatei : Trăiască Armata Română“⁴⁵ — se exprima în încheierea telegramei.

Populația orașului Reșița unde alături de români trăiesc un număr însemnat de cetățeni de naționalitate germană, maghiară, sîrbă, evrei și alții, a scris la împrumutul pentru înzestrarea armatei suma de 2.570.000 lei⁴⁶.

În ce privește atitudinea băncilor germane din Banat, într-un raport al prefecturii județului Timiș din primăvara anului 1940 se făcea apreciere în mod diferențiat. O anumită atitudine mai rezervată din partea „Băncilor Unite“ din Timișoara, care au scris 1¹/₂ milion lei, sumă ce

era apreciată ca fiind mică în raport cu puterea economică financiară a băncilor respective. În schimb „Banca Centrală Șvăbească“ care era condusă de șvabii moderați a subscris 2¹/₂ milioane lei în condițiile în care dispunea de un capital mai mic decât primul caz ⁴⁷.

Adeziunea populației evreiești la acest deziderat de apărare a independenței țării, în mod semnificativ a fost exprimată prin poziția a două comunități evreiești din Oravița și din Jimbolia.

Comunitatea evreiască din Jimbolia, într-o telegramă trimisă primului ministru, arăta că . . . „în dragostea față de Țară și pentru apărarea ei, a strâns în acest scop de la puținii ei membri (un număr de 11 n.n.) suma de 5.100 lei pe care a depus-o la bancă“ ⁴⁸ . . .

Comunitatea evreiască din Oravița într-o telegramă trimisă primului ministru, Armand Călinescu arăta că fiind . . . „pătrunsă de sentimentul de dragoste și devotament față de scumpa noastră Patrie a întreprins acțiuni printre membrii săi localnici spre a strânge un fond pentru înzestrarea armatei.

La apelul nostru membrii comunității au răspuns cu însuflețire dând obolul lor, convinși că își îndeplinesc o umilă datorie patriotică“ ⁴⁹.

Prin numeroasele exemple citate, precum și prin altele existente, ce li s-ar putea adăuga din toate zonele Banatului, din cadrul tuturor mediilor sociale, al populației românești și al naționalităților conlocuitoare se poate atesta existența unei conștiințe naționale patriotice la cote înalte, a unei stări de spirit antifasciste, antirevizioniste existente în proporție de masă la populația întregului Banat.

Ca rezultat al unei atitudini conștiente populația a făcut în primul rând dovada unui mare efort material financiar atât de vital pentru succesul luptei hotărâtoare pentru apărarea ființei sale. Acest efort este oglindit sintetic în faptul că pînă la data de 31 ianuarie 1940 populația județului Timiș a subscris pentru înzestrarea armatei suma de 141 milioane ⁵⁰, acțiunea fiind în continuare în plină desfășurare. Populația județului Caraș avea subscrisă pînă la 1 februarie 1940 suma de 32 milioane lei ⁵¹. Populația județului Severin la aceeași dată avea o subscripție în valoare de 32 558 000 lei ⁵². În total, deci, pînă la începutul lunii februarie era deja subscrisă de către populația din cele trei județe suma de 205.558.000 lei. Acțiunea s-a desfășurat în continuare în toată amploarea ei pînă la Dictatul de la Viena și prin urmare această contribuție a crescut și mai mult.

Odată și alături de acest considerabil efort material-financiar dat de către populația bănățeană, ea a mai făcut dovada profundelor sentimente patriotice exprimate printr-o varietate de moduri și forme, unele coplesitoare prin mesajul lor, care, înscrise în consensul general național, au exprimat și specificul propriu zonei și populației Banatului. Specificul spiritului românesc profund, demn, încrezător în puterea și forța patriei și a poporului culminînd cu o dăruire totală, dar în mod sobru și rațional exprimate. La aceasta s-a mai adăugat specificul moral, politic și spiritual al naționalităților conlocuitoare din Banat, care au demonstrat deplina lor apartenență la pămîntul strămoșesc, la patria comună, România, dovedind o adeziune de masă la dezideratul apărării integrității naționale a României.

Populația Banatului, așa cum istoricește era formată din români, germani, maghiari, sirbi, evrei, slovaci și alte naționalități, a oferit țării, în acele împrejurări de cumpănă a istoriei, un exemplu atât de minunat, demonstrând că este posibilă o unitate și în esență un consens al tuturor atunci când patria le cere s-o apere și când se găsește în pericol. Este încă o dovadă a existenței condițiilor ce s-au creat în rîndurile maselor largi ale poporului român pentru un consens național, respectiv pentru crearea reală a unui larg front popular antifascist, pe care l-a inițiat și propus Partidul Comunist Român ca singura alternativă posibilă pentru organizarea rezistenței, prevenirea pericolului de agresiune hitleristă-horthystă.

Dacă însă nu s-a valorificat tot ceea ce masele și poporul au oferit atunci, ori nu s-a folosit tot ce s-a dat de către el, în scopul pentru care a fost destinat, acestea rămîn încă sub judecata istoriei. Dar populația Banatului, ca și întregul popor, a avut și poate avea în continuare conștiința împăcată că a făcut tot ceea ce i s-a cerut, oferindu-și dacă i se cerea sacrificiul suprem pentru marea și sfînta cauză, apărarea României.

NOTE

- ¹ Arhivele Centrale, *Fond Președinția Consiliului de Miniștri*, Dosar 26/1937, f. 35.
- ² Arh. C., *Fond Casa Regală Carol II*, dosar 11/1939, f. 8.
- ³ *Ibidem*.
- ⁴ *Ibidem*, f. 5—7.
- ⁵ *Documente din Istoria Partidului Comunist din România*, ediția II-a, Editura pentru literatura politică 1953, f. 267.
- ⁶ *Ibidem*, f. 281.
- ⁷ *Ibidem*.
- ⁸ *Ibidem*, f. 291.
- ⁹ Arh. C., *Fond P.C.M.*, dosar 26/1937, f. 91—92.
- ¹⁰ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Marea adunare populară consacrată zilei de 1 Mai—30 aprilie 1979*, Editura politică, București, 1979, f. 8.
- ¹¹ Arh. C., *Fond Casa Regală Carol II*, dosar 11/1939, f. 21—23.
- ¹² *Ibidem*.
- ¹³ Arh. C., *Fond Casa Regală Carol II, personale, secretariat*, Dosar 11—51/1939, f. 33.
- ¹⁴ *Decret-lege nr. 111 din 11 noiembrie 1939. Monitorialul Oficial nr. 265/1939. Jurnalul Consiliului de Miniștri, nr. 3586/1939.*
- ¹⁵ Arh. C., *Fond Casa Regală Carol II, personale, secretariat*, Dosar 11—51/1939, f. 33.
- ¹⁶ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 158/1939, f. 414.
- ¹⁷ *Ibidem*.
- ¹⁸ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 154/1939, f. 235.
- ¹⁹ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 160/1939, f. 239.
- ²⁰ *Ibidem*.
- ²¹ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 158/1939, f. 227.
- ²² Nicolae Ceaușescu, *Opera citată*, f. 8.
- ²³ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 160/1939, f. 104.
- ²⁴ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 154/1939, f. 164.
- ²⁵ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 156/1939, f. 341.
- ²⁶ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 159/1939, f. 25.
- ²⁷ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar nr. 160/1939, f. 215.
- ²⁸ Arh. Statului Timișoara, *Fond Ținutul Timiș*, Dosar 15/1940, f. 54.
- ²⁹ Arh. C., *Fond M.A.I.*, Dosar 122/1940, f. 199.
- ³⁰ Arh. C., *Fond M.A.I.*, Dosar 121/1940, f. 88, 89, 99, 128.
- ³¹ Arh. St. Timișoara, *Fond Ținutul Timiș*, Dosar 15/1940, f. 54.
- ³² Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar nr. 157/1939, f. 79.
- ³³ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar nr. 157/1939, f. 253—258.
- ³⁴ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 160/1939, f. 37.
- ³⁵ *Ibidem*, f. 92.
- ³⁶ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar nr. 158/1939, f. 2.
- ³⁷ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 159/1939, f. 234.
- ³⁸ Arh. C., *Fond Ținutul Timiș*, Dosar nr. 13/1939—1940, f. 5.
- ³⁹ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar nr. 155/1939, f. 189.
- ⁴⁰ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 160/1939, f. 168—170.
- ⁴¹ *Ibidem*, f. 408.
- ⁴² Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar nr. 159/1939, f. 205.
- ⁴³ Arh. C., *Fond P.C.M.*, dosar 154/1939, f. 232.
- ⁴⁴ Arh. Statului Timișoara, *Fond Ținutul Timiș*, dosar nr. 15/1940, f. 90.
- ⁴⁵ Arh. C., *Fond P.C.M.*, Dosar 160/1939, f. 198.
- ⁴⁶ Arh. Statului Timișoara, *Fond Ținutul Timiș*, Dosar nr. 15/1940, f. 98.
- ⁴⁷ Arh. C., *Fond M.A.I.*, dosar nr. 190/1940, f. 23.
- ⁴⁸ Arh. C., *Fond P.C.M.*, dosar 160/1939, f. 41.
- ⁴⁹ Arh. C., *Fond P.C.M.*, dosar 159/1939, f. 77.
- ⁵⁰ Arh. C., *Fond M.A.I.*, Dosar nr. 191/1940, f. 14.
- ⁵¹ Arh. C., *Fond M.A.I.*, dosar nr. 122/1940, f. 105.
- ⁵² Arh. Statului Timișoara, *Fond Ținutul Timiș*, dosar nr. 15/1940, f. 260.

ANEXE DOCUMENTARE

Asociația Culturală și de Ajutor
Reciproc „LYRA“
Personalul Atelierelor
Principale
C.F.R. Timișoara

Timișoara 13 Maiu 1939
Înregistrat : la nr. 41 la 13.V.939

Domnule Prim-Ministru

Asociația Culturală și de ajutor reciproc „LYRA“ a personalului Atelierelor Principale C.F.R. din Timișoara cu gîndul veșnic la apărarea granițelor țării. își îndeplinește cu entuziasm datoria ce incubă fiecărui bun român în ceasul de față și Vă roagă să primiți pentru fondul înarmării, din modestele ei resurse, suma de lei 20 000 (douăzeci mii).

Ținem să vă asigurăm, Domnule Prim-Ministru, că vom fi oricînd gata pentru apărarea pămîntului strămoșesc.

Președinte :

ss. Dr. Ing. Vlădescu Ion

LS

Secretar General :

ss. Dumitrescu Ion

Excelenței-Sale
D-lui Prim-Ministru

București

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 158/1939, f. 414.

UNIUNEA BRESLELOR DE LUCRĂTORI MINIERI DIN ROMÂNIA

Telefon 3 96 00

București VI, Str. Isvor Nr. 37

Bresle Afiliate :

Bucegi—Mureș—Olt—Prut—Someș—Suceava—Timiș

Nr. 1382

București 15 Septembrie 1939

DOMNULE PRIM-MINISTRU,

Avem onoarea a vă alătura recipisa Nr. 4194 a Băncii Naționale, pentru suma de lei 2569, reprezentând salariul pe o zi al angajaților Uniunii Breslelor de muncitori minieri, pentru fondul Apărării Naționale.

Totodată avem onoarea a vă aduce la cunoștință că, în urma inițiativei noastre, bazată pe hotărîrea principală a Congresului Breslelor din 1 Mai a.c., s-a depus la Banca Națională a României, în acelaș patriotic scop, următoarele sume :

Lei 864 902	— contribuția muncitorilor dela întreprinderile minelor de cărbuni din Valea Jiului.
Lei 347 708	— contribuția muncitorilor dela exploatările miniere ale Soc. U.D.R. din Banat (Anina, Doman, Secul și Ocna de Fer).
Lei 321 000	— contribuția muncitorilor dela întreprinderile miniere ale Statului din regiunea Baia Mare și Munții Apuseni (RIMMA).

Total Lei 1 533 610

D-SALE

DOMNULUI PREȘEDINTE AL CONSILIULUI DE MINIȘTRI

BUCUREȘTI

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 154/1939, f. 235.

Excelenței Sale

Domnului Armand Călinescu

Președintele Consiliului de Miniștri București

Muncitorii și angajații Fabricii de Mănuși „WESTEND“ din Oravița și Timișoara a hotărât ca unanim entuziasm să ofere pentru Fondul Înzestrării Armatei salariul lor pe o zi. Direcțiunea fabricii contribuie din partea ei cu o sumă egală totalului acestor salarii. Azi am depus la Banca Națională din Timișoara cu chitanța Nr. 6023 suma de lei 22 134 — rezultată astfel în părți egale din sacrificiul personalului și al direcțiunii.

Rugându-vă să primiți această contribuție pentru apărarea frontierei de Vest în apropierea căreia se află uzinele noastre, declarăm că suntem gata să dăm țării oricând nu numai tributul nostru bănesc, dar și suprema jertfă a vieților noastre, pentru a păstra rezultatele mărețe obținute sub glorioasă domnie a M. Sale Regelui Carol II și sub guvernarea luminată a Excelenței Voastre.

Primiți, Vă rugăm Excelență, expresia salutului nostru respectuos. Timișoara, la 10 Iulie 1939.

„Westend“
Fabrica de mănuși

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 160/939, p. 239. ss. propr. Vlad Adolf Langer

Domnule Prim Ministru,

Locuitorii unei mici comune de munte, mînați de acelaș entuziasm românesc ca și întreaga țară, Vă roagă să binevoiți a primi modesta sumă de 9 184 lei, depusă la Banca Națională din Oravița cu recipisa Nr. 1507 din 18 Iulie 1939, pentru înzestrarea scumpei noastre oștiri.

Această sumă a fost colectată cu ocazia unei petreceri cîmpenești unde alături de toți românii și populația minoritară germană, care formează aproape un sfert al comunei a contribuit într-o spontană însuflețire, fiecare după puterile lui, cu bani în acest scop. Acest mic obol pentru modesta comună Sasca-montană din județul Caraș, față de dragostea cu care a fost dat, este chezașia că toți suntem gata a ne da cu aceeaș dragoste și viața pentru granițele scumpei noastre patrii.

Urăm țării noastre pacea sub conducerea iubitului nostru Rege, dar suntem pregătiți a răspunde la chemarea lui, pentru a o impune și altora.

Sasca-montană la 20 Iulie 1939.

Să trăiți Domnule Prim Ministru,

Locuitorii Comunei Sasca-montană

Arh. C., Buc. Fond P.C.M., dosar 160/1939, f. 104.

Direcțiunea Gimnaziului de Băieți

„PRINCEPELE CAROL“

Din Sânicolaul-mare

Nr. 294/1939

Domnule Prim Ministru,

Personalul didactic și ad-tiv dela Gimnaziul nostru mixt, „Principele Carol“ din Sânicolaul Mare, cu multă dragoste și cu nespusă credință, sunt fericiți că pot și ei să-și deie salariul pe o zi pentru înzestrarea scumpei noastre armate.

La contribuția personalului didactic și ad-tiv de lei 2 141, s-a atașat cu tot elanul sufletului lor și elevii gimnaziului, cu suma de lei 530, total lei 2 671, care sumă am depus-o la Banca Națională a României, sucursala Timișoara, în cont Nr. 203, a cărei chitanță, avem onoarea a o trimite.

Noi, care suntem la granița de vest a țării, numai 8 km depărtare de granița ungurească, știm, ce liniște sufletească a adus mîndra și viteaza noastră armată, în primăvară, cînd a fost chemată la datorie și cînd s-a prezentat, cu întreg echipamentul său și cu toate armele noi. Deaceea, ne-am atașat la însufletirea țării, cu tot elanul și devotamentul sufletului nostru, la această acțiune de întărire și păzire a integrității hotarelor țării noastre.

Sânicolaul-Mare, 13 Iunie 1939.

Director,
 ss. Teodor Bucurescu

LS

Secretar,
 ss. Ștefan Voichiță

D-Sale

D-lui Armand Călinescu, Prim Ministru și Ministru
 Adinterim la Apărarea Națională

București

Arh. C., Buc. Fond P.C.M. dosar 158/1939 f. 2.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
 ȘCOALA POLITEHNICĂ DIN TIMIȘOARA
 Adresa Poștală : Strada Telbisz No. 6
 — telefon : 50

Nr. 1185 Data 1. VI. 1939

PREȘEDENȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI

BUCUREȘTI

Ca urmare la adresa noastră nr. 971 din 11 Mai a.c. avem onoarea a vă înainta alăturat în original chitanța Băncii Naționale Sucursala Timișoara pe suma de lei 29 040 — (douăzecișinouămii patruzeci) reprezentînd salariul pe o zi subscris de personalul Politehnicei din Timișoara și vărsat la contul 203 Înzestrarea Armatei.

Alăturat înaintăm și un tablou de personalul și sumele subscrise de Facultatea de Agronomie din Cluj a subscris deasemenea salariul pe o zi pe suma de lei 24 838 (douăzecișipatrumii optsutetrezecișiopt) care este înregistrat la Administrația Financiară Cluj.

R,
 înregistrabil
 P.C.M., dosar 157/1939 f. 253.

CONTABIL,
 ss. indescifrabil

TABLOU

Cu personalul Școlii Politehnice din Timișoara care a contribuit la fondul apărării naționale cu salariul pe o zi.

Nr. crt.	Numele și prenumele	Funcția	Salariul pe o zi plătit pt. fondul apărării naționale
<i>Personalul Administrativ</i>			
1.	Teodorescu Constantin	Rector	575
2.	Răduleț Remus	Subdirector	395
3.	Băciu Aurel	Medic	185
4.	Bărsescu Titu	Secretar-șef	220
5.	Bucescu Vasile	Secretar de facult.	145
6.	Cristețiu Pavel	Secretar de facult.	150
7.	Júhasz Ladislau	Desenator	130
8.	Schubert Rozalia	Dactilografă	90
9.	Ionescu Gheorghe	Contabil șef	210
10.	Mioc Cornelia	Contabil ajut.	140
11.	Cherban Vasile	Ad-tor în mater.	145
12.	Adler Arpad	Casier	135
13.	Oldi Pandeli	Ad-tor cămin și cant.	100
14.	Mic Iosif	Intendent	90
15.	Cumpănaș Gheorghe	Telefonist	90
16.	Pandeli Eustațiu	Bibliotecar	165
17.	Macovski Eufrosina	Custode	95
<i>Personalul Didactic</i>			
18.	Alaci Valeriu	Profesor	875
19.	Anastasiade Ion	Profesor	520
20.	Andronescu Plautius	Profesor	595
21.	Bakonyi Coloman	Profesor	400
22.	Băbărescu Marin	Profesor	555
23.	Blasian Victor	Profesor	590
24.	Bonea Ion	Profesor	345
23.	Câdea Constantin	Profesor	680
24.	Cristescu Ion	Profesor	550
25.	Lațiu Victor	Profesor	550
26.	Leonida Dumitru	Profesor	520
27.	Lupan Andrei	Profesor	580
28.	Mardan Dion	Profesor	285
29.	Mateescu Ștefan	Profesor	680
30.	Nicolau Pompiliu	Profesor	550
31.	Nicolau Alexandru	Profesor	515
32.	Patriciu Valer	Profesor	450
33.	Popescu Ilie	Profesor	485
34.	Protopopescu Ion	Profesor	490
35.	Severineanu Cornel	Profesor	490
36.	Stăncescu Constantin	Profesor	815
37.	Teodorescu Constantin	Profesor	520
38.	Tino Ovidiu	Profesor	730
39.	Vlad Victor	Profesor	550
40.	Bărglăzan Aurel	Conferențiar	295
41.	Călniceanu Constantin	Conferențiar	295
42.	Ghermănescu Mihai	Conferențiar	410
43.	Lambrino Gheorghe	Conferențiar	325
44.	Macovski Eugen	Conferențiar	350
45.	Marinescu Ion	Conferențiar	250
46.	Murgulescu Ilie	Conferențiar	295
47.	Răduleț Remus	Conferențiar	235
48.	Schileru Ion	Conferențiar	235
Transport			19 070

Nr. crt.	Numele și prenumele	Funcția	Salarul pe o zi plătit pt. fondul apărării naționale
		Report	19 070
49.	Stambuleanu Andrian	Conferențiar	235
50.	Stoicescu Lazăr	Conferențiar	505
51.	Vlădescu Ion	Conferențiar	280
52.	Coca Alexandru	Lector de limba engleză	135
53.	Mioc Vasile	Asistent	170
54.	Murgulescu Elena	Asistent	180
55.	Balazs Dionisie	Asistent	180
56.	Gheorghiu Victor	Asistent	340
57.	Kielburger Mihai	Asistent	185
58.	Scărlătescu D-tru	Asistent	170
59.	Contrea Aurel	Asistent	170
60.	Cristodulo Nicolae	Asistent	250
61.	Kühn Ion	Asistent	215
62.	Forgaci Radu	Asistent	180
63.	Grigore Virgil	Asistent	170
64.	Catona Victor	Asistent	170
65.	Mihai Edit	Asistent	180
66.	Frățici Ion	Asistent	170
67.	Zăgănescu Ion	Asistent	170
68.	Stanzel Edmund	Asistent	190
69.	Scorpan Alex.	Asistent	170
70.	Pop Emil	Asistent	180
71.	Dobrozemsky Matei	Asistent	285
72.	Bumbu Vasile	Asistent	170

Personalul Laboratoarelor

73.	Manughevici Cerchez	Șef de lucrări	275
74.	Sauciuc Leon	Șef de lucrări	280
75.	Nădașan Ștefan	Asistent	235
76.	Baron Constantin	Asistent	260
77.	Heim Iosif	Mecanic șef	150
78.	Stan Cornel	Mecanic	115
79.	Zanto Petru	Mecanic	120
80.	Dana Gheorghe	Electrician	110
81.	Tunea Ilie	Laborant	100
82.	Micin Simion	Laborant	100
83.	Ceregan Vlad	Laborant	100
84.	Ciolac Dincă	Laborant	90
85.	Ignea Ion	Laborant	85
86.	Andrei Alexandru	Laborant	90
87.	Dragalina Ion	Laborant	90
88.	Miloș Andrei	Laborant	90
89.	Tipescu Ion	Laborant	95
90.	Bărzac Pavel	Laborant	90

Personal de serviciu

91.	Alexa Vasile	Portar	90
92.	Mihăiescu D-tru	Portar	95
93.	Avram Lazăr	Portar	85
94.	Mureșan Trandafir	Om de serviciu	75
95.	Orbolov Traian	Om de serviciu	75
96.	Gheorghias Ștefan	Om de serviciu	75
97.	Petromaneanț Gheorghe	Om de serviciu	80
98.	Bugariu Ion	Om de serviciu	75
99.	Mic Gheorghe	Om de serviciu	75
100.	Popa Traian	Om de serviciu	75

Transport

27 395

Nr. crt.	Numele și prenumele	Funcția	Salarul pe o zi plătit pt. fondul apărării naționale
		Report	27 395
101.	Arsin Ion	Om de serviciu	75
102.	Czifrak Francisc	Om de serviciu	75
103.	Oprescu Partenie	Om de serviciu	70
104.	Tolcea Andrei	Om de serviciu	70
105.	Vuioici Mirco	Om de serviciu	65
106.	Lațcu Vasile	Om de serviciu	75
107.	Crăciun Vichente	Îngrijit. de Lab.	80
108.	Almăjan Constantin	Îngrijit. de Lab.	70
109.	Miloș I. Petre	Îngrijit. de Lab.	70
110.	Țăranu Petre	Îngrijit. de Lab.	65
111.	Banici Nicolae	Paznic de noapte	85
112.	Pain Dimitrie	Paznic de noapte	80
113.	Jung Valentin	Bucătar	90
114.	Dehelean Andrei	Ajutor bucătar	75
115.	Radu Petre	Sufragiu	75
116.	Schreiber Heinric	Servitor	75
117.	Covaci Dumitru	Servitor	75
118.	Miat Pavel	Servitor	75
119.	Boglea Nicolae	Spălător	65
120.	Bălan Matei	Spălător	70
121.	Dorgoșan Petru	Spălător	75
122.	Miloș Ion	Infirmier	90
		Total lei	29 040

LS. Șeful Contabilității
ss. indescifrabil

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 157/1939, f. 253—258.

2906 — 4 jul. 1939

TELEGRAMA

Domnului Prim Ministru Armand Călinescu Buc.

LT—Lugoj—1/107—56—4—12—

Asoc. Învățătorilor din jud. Severin devotată Țării și dinastiei și înțelegînd glasul vremurilor oferă pentru înzestrarea armatei salarul învățătorilor pe o zi în sumă de 57 615 lei depusă la Banca Națională Lugoj cu recipisa Nr. 1706 stop Trăiască M. S. Regele stop Trăiască Oștirea Țării stop — Președinte Ioan Soma —

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 160/1939 f. 37.

Comunitatea de avere
a fostului regiment confiniar romano-bănăţean Nr. 13.

Nr. 1588/D.S.
1939

Caransebeş la 1 iulie 1939

Excelenţă,

Avem onoarea a vă ruga, să binevoiţi a cunoaşte, că instituţiunea noastră, vechea depozitară a virtuţilor ostăşeşti, a dinasticismului şi a dragostei pentru glia strămoşască, urmînd înalta acţiune a Excelenţei Voastre întru înzestrarea scumpei noastre armate, înscrie în afară de contribuţia de 13 125 lei, a Corpului nostru funcţionăresc şi ce reprezintă salariul pe o zi şi suma de 50 000 lei, fondului de întărirea oştirei, depusă la Administraţia Financiară Lugoj, judeţul Severin.

Primiţi Vă rugăm Escelenţă, deosebitele noastre consideraţiuni ce vă păstrăm.

PREŞEDINTELE

Com. de avere :
ss. Romulus Boldea

DIRECTORUL

Com. de avere :
ss. ing. indescifrabil

Escelenţei Sale Domnului

Armand Călinescu
preşedintele Consiliului de Miniştri Buc.

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 160/1939 f. 408.

Inspectoratul şcolar al Jud. Caraş

— Oraviţa —
Nr. 3361/1939

Domnule Preşedinte,

Cu recipisa nr. 1508 din 18 iulie 1939, am depus pentru scumpa noastră armată, suma de lei 36 172, ce reprezintă salariul pe o zi, subscris la înzestrarea armatei, de toţi învăţătorii judeţului Caraş, în adunarea generală a Asociaţiei lor, în prezenţa conducătorilor lor Inspectorul şcolar judeţean Ion Blăgăilă şi Preşedintele Asociaţiei Trandafir Lugojenel.

La această dată a mai depus cu recipisa Nr. 1509/1939, suma de lei 80 (salariul pe o zi) şi contabilul Băncii Învăţătorii lor d. Constantin Brăştin.

Învăţătorii, totodată, asigură, pe M. S. Regele şi pe conducătorii ţării, prin devotamentul, dragostea şi credinţa şi munca lor pentru Ţară şi Rege, că vor fi cea mai desăvîrşită şi tare stîncă de granit în faţa duşmanilor, pentru apărarea Patriei.

Primiţi jertfa lor, ca o premergere şi asigurare a jertfirei vieţii lor, pe altarul Patriei, cînd vor fi chemaţi la apărarea Ei.

În numele lor :

Inspector şcolar jud.
LS ss. indescifrabil

Subinspector ad-tiv,
ss. indescifrabil

Domniei Sale

Domnului Armand Călinescu, Preşedintele Consiliului
de Miniştri

Bucureşti

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 160/1939, f. 92

D-lui Armand Călinescu Prim Ministru Buc.

T-3 Sanadrei 49, 66, 23, 10. —

Primăria Sanadrei, jud. Timiș Exprimă prin aceasta Excelenței Voastre respectoase sentimente de devotament și vă roagă a primi drept contribuție pentru înzestrarea armatei suma de lei 104 620, depusă la Banca Națională cu recipisa Nr. 4199, Vă asigură totodată că locuitorii acestei comuni vor fi gata în caz de nevoie de ori ce sacrificiu pentru apărarea hotarelor noastre sfinte.

— Primăria Sanandrei —

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 154/1939, f. 164.

Nr. 1842/939

Primăria Comunei Freidorf
Județul Timiș-Torontal

c ă t r e

Excelența Sa Domnul Prim Ministru
Armand Călinescu
Președintele Consiliului de Miniștri

B u c u r e ș t i

În dorința de a răspunde înaltului apel ce Domnia Voastră ați adresat Poporului Român și pentru a putea dovedi ca comuna minoritară FREIDORF din jud. Timiș a înțeles înalta dorință a Excelenței Voastre care a pornit pentru munca și dragoste de Patrie — a donat suma de lei — 68 750, pentru „Înzestrarea Armatei și întărirea granițelor“. —

Această sumă s-a depus în numerar la Banca Națională a României în contul Nr. 203 la 25 August 1939 prin chitanța nr. 4666/939.

Totodată vă asigurăm Domnule Prim Ministru ca și în viitor ne vom cunoaște datoria noastră și vă vom urma ca cetățeni buni și loiali.

Freidorf la 13 Septembrie 1939.

Ai Domniei-Voastre servitori.

Primar — ss. Nicolae Licie

Notar — ss. Matei Stefan

LS

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 154/1939, f. 232

DOMNULE PRIM-MINISTRU,

Anexat sub ./ cu onoare înaintăm chitanța No. 1705 a Băncii Naționale a României, despre suma de 25 578 (douăzeciși cinci mii cinci sute șaptezeciși opt) lei, care reprezintă salariul pe o zi, oferit și vărsat ca obol din partea Clerului român unit din eparhia Lugojului, în frunte cu arhiepiscopul său, pentru înzestrarea iubitei noastre armate.

Ne îndeplinim o datorie sfântă, voind să dăm prin aceasta dovadă că Noi, care, muncim la granița de Vest, vom fi apărători însuflețiți ai patrioniului nostru național.

Primiți, Domnule Prim Ministru, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni ce vă păstrăm.

Lugoj, la 17 Iunie 1939.

LS Episcopul Lugojului
ss. indescifrabil

Excelenței Sale

Armand Călinescu
Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru
al Apărării Naționale

București

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 159/1939, f. 205

Nr. 1895 — 8 Mai 1939

TELEGRAMA

Excelenței Sale Armand Călinescu Prim Ministru — București
1 Timișoara 1 630 119 8 1815

Întruniți astăzi 7 Mai 1939 pentru constituirea serviciului social în cadrele „ASTREI“ Locuitorii comunei Fizeș — Caraș — împreună cu conducătorii lor locali și ai plasei Bocșa Montană se simt fericiți a vă exprima adinca lor recunoștință pentru înaltul patriotism pus de excelența Voastră în slujba patriei și tronului și ca o dovadă nețarmurită a dragostei de tron, neam și țară vă roagă a primi mica lor contribuție materială în sumă de lei 2 000 pentru înzestrarea scumpei noastre armate în rîndurile căreia jurăm de a fi primi pentru a păstra neștirbit patrimoniul României Mari zămislit din atâtea jertfe de sînge ale neamului românesc.

Să trăiți Excelență. Președintele Adunării V. Sciopone Preot Ort. Rom.

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 156/1939, f. 341

TELEGRAMA

Nr. 1/21224/1939

DOMNULUI PREȘEDINTE AL CONSILIULUI DE
MINIȘTRI BUCUREȘTI

Timișoara 1 — 2605 — 192 — 27 — 1620

Spiritul de jertfă și însuflețire, manifestată în lung, în latul țării pentru opera de înzestrare a glorioasei noastre armate are o importanță deosebită în acest oraș de frontieră al țării, graba săracului alături de cel bogat, de ași depune obolul pe altarul României întregite cu atâtea jertfe își are tilcul și îndemnul său deosebit aici unde seninele zile de libertate de azi sunt atât de strâns legate de această armată dindu-ne seama de adâncul înțeles al acestui îndemn, funcționarii municipiului Timișoara de la Primar și pînă la cel din urmă, fiecare după puterile sale ne grăbim să aducem și noi modestul nostru obol pentru înzestrarea cu un ceas mai devreme a mîndrei noastre oștiri, în sumă totală de lei 70 071 care a fost consemnată la sucursala Băncii Naționale din Timișoara cu recipisele Nr. 5559/20 Mai, Nr. 5560/20 Mai și Nr. 5587/27 Mai a.c.

Primar ss. Dr. Emil Tzieran, Secretar General ss. Dr. Nivolae Table
Arh. C., Fond P.C.M., dosar 155/1939, f. 189

CAMERA DE COMERȚ ȘI DE INDUSTRIE
TIMIȘOARA

Nr. 9232
1939
Fr/J

12 iulie 1939

Domniei-Sale
Domnului

Armand Călinescu, Prim-Ministru

București

Domnule Prim-Ministru :

Avem onoarea a confirma și prin prezenta telegrama noastră de astăzi prin care am anunțat depunerea la Banca Națională a României a primului milion din donațiile benevole ale industriașilor, comercianților, membri ai Camerei noastre și parte din angajații lor, cari răspunzînd apelului lansat de această instituție și de Asociația Fabricanților, au înțeles a da dovadă de înaltul lor patriotism și dragoste față de Armata Română și rugăm respectos să binevoiți a dispune acceptarea acestei sume.

Alăturat remitem pentru bună ordine tabloul donatorilor, cu aceia că zilnic ne sosesc noi sume, pe cari le centralizăm și le transmitem fără întârziere.

Primiți, vă rugăm, Domnule Prim-Ministru asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Președinte,
ss. indescifrabil

L.S.

Secretar,
ss. indescifrabil

Anexe : Un tablou

Arh. C., Fond. P.C.M., dosar 160/1939, f. 168

CAMERA DE COMERȚ ȘI DE INDUSTRIE TIMIȘOARA

TABLOU

Despre sumele incasate dela comerțianții și industriașii din circumscripția
Camerei, depuse pentru Fondul de Inzestrarea Armatei

1. Banca Timișoarei și Soc. Com. p.a.	Lei	100 000	
Uzinele „Dura” s.a. și personalul	Lei	60 000	
Balcan-Impex s.a. împreună cu Sacom s.a. și Desfac s.a. și personalul	Lei	25 000	
Helicon tipografie s.a. și personalul	Lei	45 000	
Kandia s.a. și personalul	Lei	38 000	
Gea-Krayer s.a. și personalul	Lei	30 000	
Fabricile Unite de Lacuri și Vopsele și perso- nalul	Lei	25 000	323 000
2. Ed. Prochaska Fii s.p.a. pentru ind. morăritu- lui Timișoara împreună cu Fabrica de Fur- nir s.p.a. Prochaska Deta Sucursala Pro- chaska din Sânicolaul-mare, Sucursala Pro- chaska din Jimbolia	Lei	67 237	
Funcționarii întreprinderilor	Lei	35 396	
Muncitorii întrepr. de mai sus	Lei	31 841	134 474
3. Fabrica de Pălării s.p.a. Timișoara	Lei	38 164	
Funcționarii fabricii	Lei	17 526	
Muncitorii fabricii	Lei	20 638	76 328
4. „Tanara” Fabrică chimică s.a. Timișoara și personalul			20 000
5. „Chemotex” Fabrică chimică s.a. Timișoara și personalul			10 000
6. Centrala Lânei s.a.r. Timișoara	Lei	10 000	
Personalul întreprinderii	Lei	3 195	13 195
7. Iulius Pollak Fii s.a. Timișoara	Lei	5 000	
Personalul firmei	Lei	1 667	6 667
8. Henz I. Iosif Timișoara	Lei	500	
Personalul firmei	Lei	300	800
9. „Framex” s.a. Timișoara			2 360
10. Țesătoria „Seida” s.a. Personalul			1 550
11. „Steaua României” s.a. agent. gen. Timișoara Personalul			880
12. Herman Herz fii s.a. Timișoara	Lei	7 058	
Personalul firmei	Lei	2 948	10 000
13. Prinț Mihai, Timișoara			200
14. Banca Poporală Fratelia	Lei		2 000
15. Feistammel și Waleth, Timișoara	Lei		1 000
16. Pavel Kern s.p.a. și Personalul	Lei		3 400
17. Unio Cluj Timișoara	Lei		500
18. Schlosser Carol, Timișoara	Lei		500
19. Rudolf Kunovszky (personal), Timișoara	Lei		20 000
20. Bacskey Rudolf	Lei		10 000
21. Frații Morawetz s.a. librărie, Timișoara	Lei		10 000
22. „Timiș” Industria chimică s.a. Timișoara	Lei		35 000
23. Industria Lânei s.a. Timișoara	Lei	137 275	
Personalul întreprinderii	Lei	137 275	274 550
24. Nicolae Korber, Periam	Lei		40 000
25. „Orient” Industrie de Piele	Lei		3 000
26. Orszag Berta, Timișoara	Lei		500
Transport :	Lei	999 904	

27. Weiszmayr succ. I. Czapp și C. Lidolt, Timișoara	Lei	1 000
28. Rabong și Schneider, Timișoara	Lei	5 000
29. Frații Deutsch succ. Desideriu Szenes, Timi- șoara	Lei	500
30. Frații Haasz, Timișoara	Lei	500
31. Personalul Camerei de Comerț și de Indus- trie salarul pe o zi	Lei	3 430
Total până la 8 Iulie 1939 :		Lei 1 010 334

Timișoara, 12 Iulie 1939.

Contabilitatea :

s.s (A. Enescu)

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 160, f. 169—170

COMUNITATEA EVREEASCĂ DE RIT OCCIDENTAL ORAVIȚA

Oravița 23 iunie 1939

Domnule Prim Ministru,

Comunitatea Evreească de Rit Occidental din Oravița județul Caraș, pătruns de sentimentul de dragoste și devotament față de scumpa noastră Patrie, a întreprins acțiune printre membrii localnici a acestei comunități, spre a strînge un fond pentru înzestrarea armatei.

La apelul nostru, membrii comunității au răspuns cu însuflețire, dînd obolul lor, convinși, că-și îndeplinesc o umilă datorie patriotică.

Din această subscripție s-a rezultat suma de lei 19 500 care a fost vîrșată la Banca Națională a României, Agenția Oravița, sub recipisa nr. 1476 pentru fondul înzestrării armatei.

Aducîndu Vă aceasta la cunoștință, Vă rugăm Domnule Prim Ministru, să binevoiți a primi expresiunea deosebitei noastre stime și considerațiuni.

Cu supus devotament pentru Țară, Tron și Rege.

SECRETAR,
ss. indescifrabil

L.S.

PREȘEDINTE,
ss. indescifrabil

Excelenței Sale Domnului

Armand Călinescu, Președintele Consiliului de
Miniștri București

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 159/1939 f. 77.

Prefectura județului Timiș-Torontal
Pretura plășii Recaş
Nr : 2104/1939

Domnule P R E Ș E D I N T E,

Avem onoarea a Vă încunoștiința că comunele și populația din plasa Recaş, județul Timiș-Torontal, în dorința ei de a contribui cu obolul său pentru întărirea și mai mult a vitezei noastre oștiri, în ziua de astăzi am depus la Banca Națională Timișoara o primă sumă de 39.002 lei cu recipisa nr. 6087, 6086, 6088, drept contribuție pentru înzestrarea armatei.

Colecta este în continuare.
Recaș, la 22 Iulie 1939.

Sănătate
ss. Gavril Ursu, pretor

Excelenței Sale Domnului Președinte al Consiliului de
Miniștri, București

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 160/1939 f. 59

R o m â n i a

MINISTERUL ÎNZESTRĂRII ARMATEI

Cabinetul Ministerului

Nr. 170/C. din 12 Aprilie 1940

PREȘEDINȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI

Am onoare a vă face cunoscut că Pretura Plășei Comloș Jud. Timiș-Torontal, prin adresa Nr. 1425 din 2 Aprilie 1940, ne comunică depunerea la Președinția Consiliului de Miniștri a titlurilor împrumutului intern de înzestrate 1934 și consolidare 1935, în valoare totală de 1 362 000 lei donate pentru fondul înzestrării armatei.

Vă rugăm să binevoiți a dispune să ni se comunice destinația dată acestor titluri.

Președinția a confirmat primirea titlurilor, Preturei de mai sus cu adresa Nr. 8289 din 4.VII.1939.

ȘEFUL SECRETARIATULUI CABINETULUI,

ss. Lt. COLONEL,

L.S.

C. Popescu Argetoiaia

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 154/939, f. 319.

Domnule Prim Ministru

Cunoscându-vă și urmărindu-vă, zi de zi, mănoasa activitate ce o desfășurați pentru binele și consolidarea scumpei noastre Patrii, căreia cu toții îi dorim o cât mai grabnică dezvoltare în toate domeniile și împărțându-le și străjerilor școalei noastre munca neprecupețită ce o depuneți pentru întărirea „ȚĂRII” noastre, din toată sărăcia lor, străjerii centuriei I., fiii românilor din comuna Lovrin, jud. Timiș-Torontal, văzînd și ei necesitatea întăririi armatei Române mai ales în timpurile tulburi de azi, și neavînd bani nici ei și nici părinții lor, cari sunt servitori la germanii din comuna de mai sus o comună aproape pur germană, situată numai la câțiva km. pînă la granița de Vest, strângînd plante medicinale depe câmp și vânzându-le pe unde au putut și cum au putut, am strîns modesta sumă de lei 360 — cari bani i-am vărsat chiar azi, la Banca Națională Timișoara, contul No. 203 — pentru înzestrarea scumpei noastre armate Române, sub chitanța Nr. 5732/1939.

Am strâns poate o sumă destul de mică dela 25 copilași săraci români, dar este dată Țării din suflet și credem că se vor putea repara câteva arme, cari să ne fie date în mină la caz de nevoie, a ne apăra cu drag, „Patrimoniul nostru Național”.

Lovrin la 16 Iunie 1939

În numele Centuriei I.
Comandant de Stol,

L.S.

ss. (C-tin Mariescu).

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 159/1939 f. 234.

TELEGRAMA

2006 26 iun. 1939

ARMAND CĂLINESCU PRIM MINISTRU București

O Comlosul Mare — 2 ST 74 — 26 — 1610 —

Respectos raportez excelenței voastre că comuna de graniță din plasa Comloșu județul Timiș-Torontal în semn de strînsă solidaritate la opera guvernului și satisfacție, elementarul sentiment de datorie ce animă țara întregă am scris 1 562 000 lei în titluri împrumut de înzestrare 1934 pentru înarmarea țării și consolidarea granițelor noastre firești — Pretor Alexandru Imovila 1083/1939 =/

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 159/1939 f. 25.

EXCELENȚĂ,

Avem onoarea a Vă înainta prin delegatul nostru Teodor Mesaroșiu notarul comunei Cenei, titlurile împrumutului de înzestrare 4,50% din 1934 în valoare de lei 665 000, precum și titlurile împrumutului de consolidare 3% din 1935, în valoare de lei 173 500 — donate de către comunele din plasa Jimbolia, pentru înzestrarea armatei.

Totodată, Vă rugăm să binevoiți a ne confirma primirea conform borderourilor anexate, pentru a putea da convenita descărcare comunelor donatoare.

LS.

Pretor :
ss. (A. Ciugudean)

Excelenței Sale

Domnului Președinte al Consiliului de Miniștri București

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 160/1939 f. 215.

COMUNITATEA ISRAELITĂ JIMBOLIA

Jimbolia 28 Iulie 1939

Nr. 68

Domnule Prim-Ministru,

Comunitatea Evreilor din comuna Jimbolia județul Timiș-Torontal, în dragostea pentru Țară și pentru apărarea ei, a strâns în acest scop de la puținii ei membrii, conform alăturatului tablou, suma de : Lei 5 100 (cincimii unasută), pe care am depus-o azi la Banca Națională a României sucursala Timișoara sub Chitanța Nr. 6112/63/998 din 28 Iulie 1939, pentru Fondul de înzestrare al Armatei cont Nr. 203.

Am fi fost mai bucuoși dacă suma strînsă ar fi mai mare, însă acele câteva familii de evrei care locuiesc în Jimbolia, au marea și greaua sarcină, ca din puținul ce au, a ajuta aci la graniță, chiar din răspuțeri cu mijloace materiale pe refugiații și reținuții fără mijloace. Suntem siguri că umilul nostru obol, adăugat la celelalte donații importante, va face ca scopul urmărit pentru apărarea și întărirea Țarei să fie după dorință realizat.

Vă rugăm Domnule Prim Ministru să primiți asigurarea deosebitei noastre considerațiuni și stimă.

COMUNITATEA EVREILOR DIN JIMBOLIA

Președinte,
ss. Mandula Gavrilă

Secretar,
ss. Herman Mandel

Domniei Sale

D-lui Prim Ministru Armand Călinescu Buc.

Arh. C., Fond P.C.M. dosar 160/1939 f. 41.

TABLOU

**de membrii Comunității Evrești din Jimbolia, care au donat pentru Fondul
de Înzestrare al Armatei.**

Nr. crt.	Numele și pronumele	Profesiunea	Localitatea	Suma donată
1.	Altman Ioan	comerciant	Jimbolia	500
2.	Adler Emil	dentist	Jimbolia	500
3.	Klein Samuil	comerciant	Jimbolia	500
4.	Mandula Gavrilă	funcționar	Jimbolia	500
5.	Merkler Julius	comerciant	Jimbolia	500
6.	Mandel Herman	comerciant	Jimbolia	500
7.	Pick Rudolf	proprietar	Jimbolia	500
8.	Sclesinger Eugen	comerciant	Jimbolia	500
9.	Szimberger Ludvig	proprietar	Jimbolia	500
10.	Schlosser Leo	comerciant	Jimbolia	500
11.	Bereny Netty	comerciantă	Jimbolia	100
Total				5 100

adică lei Cinci mii una sută.

COMUNITATEA EVREILOR DIN JIMBOLIA

PREȘEDINTE
ss. Mandula Gavrilă

L.S.

Secretar,
ss. Herman Mandel*Arh. C., Fond P.C.M. dosar 160/1939 f. 42.*

TELEGRAMA

Dlui Prim Ministru București

Otelec 24 — 75 — 15 — 1130

Notariatul Otelec și comuna Samartinul Maghiar aparținător acestui notariat ambele comune minoritare de la granița de vest din ținutul Timiș județul Timiș-Torontal au contribuit cu obolul lor modest suma de lei 81 740 adică optzecișiumii șapte sute patruzeci lei care sumă s-a depus la Banca Națională Timișoara cu chitanța Nr. 6064 și 6065 în 1939 sumă ce reprezintă contribuția benevolă pentru înzestrarea armatei. Trăiască Armata Română — Sănătate. Curt Gheorghe, notar comuna Otelec Timiș.

Arh. C., Fond P.C.M., dosar 160 f. 198.